

כ"ג כסלו ה'תשע"ז 23.12.16

מגזין מס' 410

ערב שבת פרשת וישב/מברכים חודש טבת

קשר-שבועי מאת הרב יאיר כלב

הפתח הלבוי

י"ט כסלו – חג הגאולה

יום ההילולא (יום הסתלקותו) של המגיד ממעזריטש (תלמידו, ממשיך דרכו וממלא מקומו של הבעל שם טוב הקדוש, ורבו של אדמו"ר הזקן), יום ג' פרשת וישב, שנת תקל"ג (1772), ומנוחתו כבוד (מקום קבורתו) באנאפ'אלי.

26 שנים בדיוק לאחר מכן אדמו"ר הזקן יצא לחירות ממאסרו הראשון – י"ט כסלו, יום ג' פרשת וישב, שנת תקנ"ט (1798), לפנות ערב.

קטע ממכתב רבינו הזקן: ברם כגון דא (אמנם בענינים כגון זה) צריך להודיע, כי יום אשר עשה ה' לנו יום י"ט כסלו, יום ג' שהוכפל בו כי טוב, יום הילולא רבא (יום ההילולא הגדול) של רבינו הקדוש נשמתו עדן (המגיד ממעזריטש), וכשקראתי בספר תהילים בפסוק "פדה בשלום נפשי", קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום - מה' שלום.

יום התוועדות וקבלת החלטות טובות בקביעות עתים ללימוד התורה הנגלית בכלל ודא"ח (דברי אלוקים חיים - תורת החסידות) בפרט ברבים, וחיזוק דרכי החסידים באהבת רעים.

(מעובד על פי ה'יום יום' י"ט כסלו)

לוח שיסורים

"לא רק קביעות בזמן אלא גם קביעות בנפש..." (אדמו"ר הזקן) - היינו שיש לקבוע עתים ללימוד התורה, ליצור 'דופק לימודי' קבוע, ביום ובשעה, עד אשר יגלה האדם כי, לאמיתו של דבר, התורה היא לחם חוקו ומזון הנפש...

חדש: סדנת תניא יחודית בירושלים - פרטים בעמ' 14

בימים האלה מקיים הרב כלב שיעור שבועי קבוע מידי יום חמישי בשעה 21:30 במושב חמד שבמרכז הארץ. השיעור משודר בזמן אמת בשידור חי באינטרנט, באתרנו: www.tanyaor.com. הכניסה לישוב בכביש (מס' 412) המוביל מבית דגן לאור יהודה, רח' הזית 83 בבית הכנסת שבחצר משפחת שרעבי. התכנסות (כיבוד ושתייה קלה מ-20:45) במושב חמד, לפרטים נוספים: שי גרציק 052-4-446-144

[בכניסה למושב חמד - ישר עד הכיכר, בכיכר שמאלה לרח' הזית - לקראת סוף הרחוב, לפני הכיכר הבאה - הזית 83 מצד שמאל. חניה בשפע מאחורי בית הכנסת שבהמשך שביל הכניסה לחצר]

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן וזמן מתרחשת פתיחת שער רוחני, דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

י"ט כסלו סיפור המאסר והגאולה

כמדי שנה בשנה יתכנסו בכל רחבי הארץ ובכל קצווי תבל רבבות אלפי ישראל לחוג בצוותא את חג הגאולה בי"ט-כ' בכסלו. בימים אלה שוחרר רבי שניאור זלמן מלאדי, מייסד חסידות חב"ד, ממאסרו ברוסיה הצארית. בהתוועדויות ייסבו יחדיו חסידים ואנשי מעשה לצד מבקשי ה' מחוגים ועדות שונות בישראל, יעלו את לקחי פרשת המאסר והגאולה ויעוררו את הלבבות להתחזק בלימוד תורת החסידות והליכה בדרכיה.

מחלוקות ועלילות

בתורה, הן בנגלה והן בנסתר, את הערצתם של בני תורה (אף בערים כליטא, ממעוזי ההתנגדות החריפים ביותר לחסידות), ורבים נמשכו ונתקרו לתורת ודרכי החסידות.

לאחר שנאלצו להודות כי אין בכחם לבלום בדרכי הסברה ושכנוע את התפשטותה של התנועה ההולכת ומתרחבת, החליטו קיצונים במחנה ה'מתנגדים' לנקוט בצעד נפשע ולהלשין הלשנה שקרית לשלטונות. הם העלילו כי הכספים שהרבי מקבץ ושולח להחזקת היישוב היהודי הנאנק תחת השלטון הטורקי בארץ ישראל, אינם אלא כספי סיוע מלחמתי הנשלחים על ידו לאמפריה הטורקית במלחמתה בצאר הרוסי. לזה נוספו עוד הלשנות, שעסקו גם בצד האידיאולוגי של השיטה החסידית. כוונתם של המלשינים היתה להביא לחיסולו של הרבי, חס ושלום, ובכך 'להניף את הכורת' על תנועת החסידות כולה.

מאסר הרבי

מרכבה שחורה המיועדת להובלת מורדים במלכות, עשתה את דרכה בחשכת הליל ברחובותיה של העיירה ליאזנה (שברוסיה הלבנה). במקביל נעה פלוגת שוטרים מזויינים, בראשות קצין בכיר, אל אחד מבתי העיירה.

בימי אדמו"ר הזקן, הדור השלישי של החסידות, כבר

היתה התנועה החסידית מבוססת למדי. מרכזי חסידות פרחו ופעלו כמעט בכל עיר ועיירה. ערים ואף מחוזות שלמים נסחפו לגמרי אל תוך ההוויה החסידית. רוח חדשה של שמחה וחיות בעבודת ה' החלה מפעמת בשכבות רחבות של העם היהודי במזרח אירופה. התפשטותה של החסידות

באותם ימים הביאה להתלהטות מחודשת של המחלוקת שפרצה בשחר ימיה של התנועה החסידית. הולכי רכיל ומחרחרי ריב הוציאו את דיבת החסידים רעה, והעלילו עליהם עלילות שקר כאילו סטו מדרכי התורה.

החיצים העיקריים כווננו לעברו של אדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מהעיר לאדי, מייסד חסידות חב"ד ומנהיגה הכללי של החסידות ברוסיה ובליטא.

למגינת לבם של ה'מתנגדים' עוררה גדולתו המופלאה

ומת. העגלון ההמום רץ לקנות סוס חדש ורתמו למרכבה. ושוב הצליף העגלון בסוסים... אך ללא הועיל... הסוסים אינם מצליחים להזיזה ממקומה. עתה, לנוכח ריבוי המניעות והעיכובים, נכנע השר לרצון הרבי ופקד להתארגן לחניה. המרכבה הועמדה בצד הדרך ואדמו"ר הזקן שבת במקום. רק לאחר צאת השבת המשיכה המרכבה השחורה בדרכה לבית הסוהר. בהגיעם לעיר הבירה פטרבורג, נכלא הרבי ב"מבצר פטרופבלובסק" האימתני, שם נחקר ארוכות אודות הטענות וההלשנות שטפלו עליו.

לתרגם חסידות למוחות מגושמים

עד מהירה החלו חוקרי הרבי לעמוד על גודל חכמתו וטוהר לבבו. בחוגי השלטון נפוצה השמועה כי הנחקר הינו איש קדוש וחכם נפלא ועצום שיד לו בכל החכמות. בזה אחר זה החלו מגיעים לכלאו אישי ממשל בכירים לתהות על קנקנו. כל השוהים במחיצתו התפעלו עמוקות מאישיותו הגדולה.

לאחר שבועות ארוכים של חקירות מרובות, זוכה הרבי מכל אשמה ושוחרר לביתו. לימים, סיפר הרבי, כי הכביד עליו מאד הצורך לענות לשאלות החוקרים בנוגע למהותה של החסידות. היה עליו להסביר ולתרגם מושגים דקים ומופשטים, להורידם ולהלבישם בביטויים והסברים גשמיים, עד אשר יתקבלו במוחם המגושם של החוקרים.

איש אלוקים

גם ביושבו בכלא לבדו, לא חש הרבי כל פחד והיה שרוי כתמיד בביטחונו הגמור בה'. בתאו הקטן, שאור יום לא חדר לתוכו, היה הנר מקור האור היחידי ביום ובלילה. לאחר מספר שבועות של שהות במקום, ניסה אחד החוקרים לבלבלו ושאלו באמצע היום: הרי עתה לילה, מדוע אינך ישן עכשיו? – השיבו הרבי בשלווה ובפכחון גמור: הרי עכשיו אמצע היום!

חיש מהר הקיפו השוטרים את ביתו של הרבי. הקצין הבכיר הודיע לאדמו"ר הזקן כי הוא עצור בפקודת הצאר הרוסי. הרבי נצטווה להיכנס אל המרכבה, ותחת משמר כבד יצאה המרכבה את רחובות העיירה בדרכה לעיר הבירה, פטרבורג. האופן שבו התבצע המאסר, וביחוד הובלת הרבי במרכבה השחורה הידועה לשימצה, לא הותירו ספיקות בלב החסידים בדבר חומרת הסכנה בה הרבי שרוי.

לא יאונה לצדיק כל אוון

בחול המועד סוכות בשנת תקנ"ט, כאשר באו החיילים לאסור את אדמו"ר הזקן, הבין מפקדם כי היהודים שרויים בעצומו של חג וכי המצב רגיש. על כן החליט הוא להמתין בענין מאסר הרבי עד לאחר החג. באסרו חג, למחרת שמחת תורה, שבו החיילים לבית הרבי לקחתו עמם. ביקש מהם הרבי שהות להרהר בדבר ויצא מן הבית מבעד הדלת האחורית, כשהוא שוקל בדעתו מה לעשות.

בעוד החיילים ממתנים, התייעץ רבנו עם אחד מגדולי חסידיו, ר' שמואל מונק'ס (שהיה ידוע בחכמתו ובשנינותו), אם להסכים להיאסר. השיבו ר' שמואל (בלשון רבים מפאת כבוד רבו) – "אם 'רבי' אתם, לא יקרה לכם מאומה; ואם אינכם 'רבי' – באיזו רשות נטלתם מיהודים כה רבים את תענוגות העולם הזה!..."

מופתים בדרך למאסר

בדרכם למאסר, בצהרי יום שישי, ביקש הרבי לעצור את המרכבה לכבוד שבת. אולם השר האחראי סירב לבקשתו וציוה להמשיך בנסיעה.

לא עבר זמן רב, והנה לפתע נשבר אחד מגלגלי המרכבה והיא עצרה מלכת. מיד הוזעקו פועלים מהכפר הסמוך לתקן את התקלה והמרכבה המשיכה בדרכה. נסעה היא כברת דרך קצרה, והנה נפל אחד הסוסים

צדיקים גדולים מעולם האמת לבקר את הרבי במאסרו. היו אלה הבעל שם טוב הקדוש והרב המגיד ממזריטש. לשאלת הרבי: מה חטאי שאני אסור בבית האסורים מדוע זה מגיע לי? השיבוהו: כיון שפירסמת סודות פנימיות התורה ברבים נתחזק עליך קטרוג בעולמות העליונים. אם כן, שאל הרבי, האם עלי לחדול מלהפיץ את תורת החסידות? אדרבה, ענו לו הצדיקים, כיון שהתחלת, יהיה עליך להמשיך בהפצה ביתר שאת וביתר עוז.

ואכן, מאסר הרבי בפטרבורג היוה נקודת תפנית בחייו. בצאתו לחופשי נתעלתה עבודתו בהפצת מעיינות החסידות, בכמות ובאיכות, שלא בערך לגבי עבודתו קודם המאסר.

גאולת י"ט-כ' בכסלו

הרבי ישב תפוס במאסר חמישים ושלושה ימים כמניין נ"ג פרקי ספרו ספר ה'תניא'. וכששחרר בי"ט בכסלו בשעת המנחה מבית הכלא, הכניסוהו משחרריו בטעות לביתו של יהודי שנמנה על מתנגדי החסידות. במשך שלוש שעות עינהו 'המתנגד' בנאצות וגידופים, עד אשר בליל כ' כסלו מצאוהו לבסוף החסידים וגאלוהו גם משם.

בצאתו לחירות כתב רבנו הזקן את האגרת הפותחת במילים "קטונתי מכל החסידים". באגרתו מזהיר הרבי את חסידיו אשר אין להפוך את שמחת שחרורו לשיכרות ניצחון של שמחה לאיד כנגד ה'מתנגדים'. ואדרבה, להיפך, כתב הרבי, מחובתם "להשפיל רוחם ולבם", ואזי "אולי ייתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים לפנים".

יתרון האור הבא מן החושך

כאשר באו חיילי הצאר לאסרו, הורה מיד בעל ה'תניא' לשגר שליח אל רבי לוי יצחק מברדיצ'ב (סניגורם של ישראל) כדי שימסור לו בעבורו 'פדיון נפש'. יצא

כששמע הצאר בכבודו ובעצמו אודות העציר המופלא, חפץ גם הוא להכירו. פשט המלך את בגדי מלכותו ונכנס לתאו של העציר מחופש לאיש פשוט. מיד בהכנסו קם לקראתו הרבי וחלק לו כבוד מלכות. השתומם הצאר וחש כי עומד הוא במחיצת איש אלוקים.

זיכוך התחתון מצד גדרו הוא

בכל פעם שהוצא הרבי לחקירה, היו מעבירים אותו בסירה מבנין בית הסוהר ששכן בלב הנהר אל בנין החקירות. לילה אחד, ביושבו בסירה בדרכו לחקירה, ביקש הרבי לקדש את הלבנה והפציר בפקיד שיאות לעצור את הסירה. הלה סירב והמשיך בהפלגה. והנה, לפתע, כמו מאליה עמדה הסירה מלכת. ולהפתעת הפקיד, לא ניצל הרבי את שעת הכושר שנזדמנה לו, ולא קידש את הלבנה. נרעש מן המופת הגלוי שהתחולל לנגד עיניו המשיך הפקיד להשיט את הסירה. כעבור זמן, שוב ביקשו הרבי לעצור, והפעם הסכים הפקיד מיד ובלבד שהרבי יברכו. כתב לו הרבי על פתק ברכה לעשירות ולאריכות ימים בכתב ידו הקדושה ונתנה ביד האיש. הלה עצר את הסירה והרבי קידש את הלבנה. לימים נודע כי נתקיימו בפקיד ברכותיו של הרבי והוא אכן נתעשר והאריך ימים.

באחת משיחותיו, בספרו סיפור זה, הוסיף הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו וביאר: בסיפור זה משתקף ענין יסודי בשיטתו של אדמו"ר הזקן בעבודת ה' – הגם שהראה כי ביכולתו לחולל מופת שלמעלה מדרך הטבע, מכל מקום, כיון שתכלית העבודה אינה שבירת הטבע כי אם זיכוכו מצד גדרו הוא, על כן לא קידש את הלבנה עד אשר פעל על הפקיד לעצור את הסירה מרצונו הוא.

ביתר שאת וביתר עוז

באחת משיחותיו מספר הרבי הקודם, אדמו"ר הרי"ץ (רבי יוסף יצחק שניאורסון), אודות בואם של שני

(הקב"ה) יפה בעתו" – כשם שהמשנה, הגמרא, מדרשי חז"ל, ספרי הראשונים והאחרונים, הזוהר, קבלת האר"י ז"ל וכו' נתגלו בדיוק בשעה שהועידה להם ההשגחה העליונה, כך, משהגיעה שעת המשכת האור החדש של החסידות הכללית בעולם על ידי הבעל שם טוב הקדוש והרב המגיד וכו', החל להתנוצץ בעולם אורו של משיח. ואחר כך, כאשר הגיעה שעת התגלותה של תורת חב"ד בעולם ע"י הנשמה חדשה, כבוד קדושת אדמו"ר הזקן, ובפרט לאחר גאולתו ממאסרו, החל השלב העיקרי בענין הפצת מעיינות החסידות חוצה. על ידי לימוד סודי סודות התורה, המבוארים בתורת חב"ד במשלים ודוגמאות מכוחות ותכונות הנפש – מבשרי אחזה אלוקה – יכול גם השכל האנושי להשיג אלוקות, ועד לשלימות הגילוי בתורתו של משיח.

תורת חסידות חב"ד היא בחינת השמן, רזין דרזין שבתורת ישראל. ומכיון שכדוגמת השמן, מפעפעת היא בכל דבר ודבר, הרי שבמילא שייכת היא לכל איש ואשה מישראל באשר הם, למן תלמידי החכמים שתורתם אומנותם ועד לאלה הטרודים בעמל יומם. והרי מחוייבים אנו ללא יוצא מן הכלל לקבוע עתים לידע, להכיר ולהרגיש את מי שאמר והיה עולם. תורת החסידות מעמידה את לומדיה נוכח האינסופיות האלוקית, מפיתה שמחה והתלהבות בעבודת ה' ומחדירה חיות פנימית בחיי היומיום היהודיים.

זהו שאמר אדמו"ר הזקן אודות שמחת גאולתו, היא שמחת גאולת תורת החסידות: "מי שישמח בשמחתי (שמחת גאולת י"ט כסלו) – אוציאנו מן המיצר אל המרחב".

אשר על כן ביום זה נוהגים החסידים לברך איש את רעהו: "חג שמח! לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו!"

השליח בבהילות ושכח לשאול לשם אימו של הרבי (פרט חיוני בבקשת ברכה ותפילה).

כשהגיע השליח אל רבי לוי יצחק וסיפר אודות המאסר, נפל הצדיק על הארץ וזעק זעקה גדולה ומרה. וכששאל לשם אימו של הרבי, ולא ידע השליח מה להשיבו, נטל רבי לוי יצחק חומש בראשית ופתחו בפסוק: "וירא יעקב כי יש שבר במצרים". אמר הצדיק: "שבר" – ראשי תיבות: שניאור בן רבקה, ואכן מן השמיים סייעוהו לכוון אל האמת.

באחת משיחותיו אמר על כך הרבי נשיא דורנו: כדוגמת יעקב שראה ברוח קודשו כי דוקא במצרים יש 'שבר' (מזון לשבור את הרעב), כך, מן השמים, גילו לרבי לוי יצחק כי דוקא ייסורי המאסר הם שעתידים לעורר אצל אדמו"ר הזקן את כוחותיו הכמוסים, מה שיביא להתגלות עצומה של רזין דרזין דאורייתא (סודי הסודות של פנימיות התורה).

ראש השנה לחסידות

באחת מאגרותיו מכנה כ"ק אדמו"ר הרש"ב (רבי שלום דובער) את י"ט בכסלו 'ראש השנה לחסידות'. כשם שבראש השנה יורדת לעולם החיות הכללית על כל ימות השנה, כך בי"ט בכסלו נפתחים במרום אוצרות השפע והברכה של פנימיות התורה ומתחדשת נתינת כח כללית לכל השנה החדשה, ממנה יכול כל אחד ואחד לשאוב כוחות מחודשים ללימוד החסידות ולהליכה בדרכיה.

חג גאולת אדמו"ר הזקן ממאסרו הוא חג גאולת תורתו, תורת חסידות חב"ד, שהפצת מעיינותיה (מעיינות החיות האלוקית שבתורה) חוצה – היא שתביא לביאת משיח צדקנו. אמרו חז"ל "את הכל עשה

לחיות עם הזמן... (אדמו"ר הזקן) - היינו שבכל זמן וזמן מתרחשת פתיחת שער רוחני, דרכו יורדים לעולם הזה אור ושפע מיוחדים, אשר יש להכין כלים כדי לקלוט 'גשמי ברכה' אלה ולתרגמם למעשים עד אשר תואר, באופן ממשי, סביבתנו המיידית בגוון המסוים של נתינת הכח הטמונה באותו זמן.

שבת מברכים חודש טבת

בשבת שלפני ראש חודש, מודיעים בבית הכנסת ברוב עם אודות היום, השעה והרגע המדויק בו חל מולד הלבנה ובאיזה יום יחול ראש החודש. בשבת זו, פרשת 'וישב', מכריזים: המולד יהיה באור ליום ה', שעה ארבע לפנות בוקר, 52 דקות ו-7 חלקים. ראש חודש טבת ביום השישי הבא עלינו לטובה. לאחר מכן, בעומדו עם ספר התורה בידינו, מברך שליח הציבור את נוסח ברכת החודש, ומייחל עם הציבור כולו שהחודש הבא עלינו לטובה יהיה מבורך בגשמיות וברוחניות.

כתוב בפתק: על כמה יהודים פעלת שישתדלו לומר את

כל התהילים בשבת מברכים?"

מתברכים כל הימים

כידוע, מן השבת, יום המנוחה וההתעלות, מתברכים כל ימות השבוע - הן הימים שלפניה והן אלה שלאחריה. הימים שקודם השבת הינם ימי הכנה לשבת, ועל הימים שלאחריה נמשכת השראתה. אמנם בשבת זו, בה מברכים החודש, נוספת מעלה יתירה - ממנה מתברך ראש החודש (הכולל את כל ימות החודש הבאים עלינו לטובה), על מועדיו והימים המיוחדים שבו.

בשבת זו, לאחר תפילת שחרית נוהגים להתוועד, שבת אחים גם יחד, כדי להכין ולעורר עצמנו להכנס לימי החודש הבא בשמחה ובטוב לבב מתוך הוספה בעניני נר מצוה ותורה אור.

אמירת תהילים בציבור

בשבת זו, השכם בבוקר, מתקבצים בבית הכנסת לאמירת כל ספר תהילים בציבור. אחרי אמירת התהילים יאמר 'קדיש יתום' מי שהוריו אינם בין החיים. ואם יש אזכרה או אבל ('חיוב') - יאמרו קדיש אחר כל ספר, ויאמרו תחילה ה'יהי רצון' המיוחד שאחרי כל ספר וספר. אחרי כן נוהגים ללמוד מאמר חסידות שיהיה מובן לכל, ולאחר הלימוד מתפללים תפילת שחרית.

אודות אמירת תהילים בציבור בשבת מברכים אמר אדמו"ר הרי"צ: "דבר אמירת תהילים האמור, אינו שייך לאיזה נוסח... ומצד אהבת ישראל... עלינו להשתדל בכל מיני השתדלות, אשר יוקבע בכל הבתי כנסיות באיזה נוסח שיהיה".

והוסיף על כך הרבי מליובאוויטש, נשיא דורנו: "כשיבוא משיח, לא יידע שום 'קונצים' אלא ידרוש...

להלן הימים המיוחדים שבחודש טבת, אודות חלקם נרחיב את הדיבור לכשיהיו סמוכים יותר:

ב' טבת - 'זאת חנוכה', נר שמיני של חנוכה; **ה' טבת** - 'חג הספרים'; **י' טבת** - צום עשרה בטבת; **כ"ד טבת** - יום הסתלקות אדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד, בעל ה'תניא' ו'השולחן ערוך';

הסיפור השבועי

יש קונה עולמו

בשלב הזה סימן לעברו הזקן באצבע רועדת שיתקרב אליו. בן ארוש רכן לעברו. הלה החל לדבר באיטיות ובקול רועד. בן ארוש נבוך: האיש דיבר יידיש וספרדית, שפות שאין הוא דובר.

באותו רגע נצנץ רעיון במוחו. הוא פנה אל אותו יהודי שהעיר לו, וביקש שינסה להבין מה הזקן אומר. הלה, שהיה ממוצא אשכנזי, ניגש אל הזקן. השניים שוחחו כמה דקות. בסיומן שב היהודי אל בן ארוש ועל פניו הבעה נבוכה.

התברר שהזקן ניצול שואה, בן למשפחה יהודית שומרת מצוות. במחנה ההשמדה אושוויץ איבד את כל משפחתו ונותר אוד מוצל מאש.

אירועי השואה גרמו לו להתכחש ליהדותו. לבו היה מלא כעס על כל העולם, והוא נטש את אמונתו. הוא התחתן עם אשה לא יהודייה, והזוג קבע את מקום מגוריו בארגנטינה, בעיירה מרוחקת, שאין בה יהודים. כך חי עשרות שנים. בערוב ימיו עברו בני הזוג לעיר לונדון שבקנדה.

עכשיו, כשראה יהודי מניח תפילין, פתאום צף הכול מחדש לנגד עיניו. הוא נזכר בבר המצוה שלו, בעיירה, בקהילה, בהוויי החיים שהיה ספוג ערכי תורה ומצוות. את לבו מילאה עכשיו תחושה שלא חש עשרות שנים: געגוע. לתפילין, לתפילה, לבורא העולם. לחיי הקדושה הנשכחים. ברגע אחד התעוררה הנשמה היהודית שבקרבו.

כעת הוא מבקש שר' מיכאל בן ארוש יניח עמו תפילין. בן ארוש הודה למתורגמן, ניגש אל הזקן, ובחרדת קודש החל להניח עמו תפילין. כשביקש ממנו לומר 'שמע

זה היה למחרת יום הכיפורים בשנת תשמ"ג. איש החינוך ר' מיכאל בן ארוש שהה באותה שעה בטורונטו, שאלה הוזמן כדי לשמש בעל תפילה בקהילה ספרדית. בבוקר מיהר להתפלל ולצאת לדרך, כדי לשהות בחג הסוכות בחצר הרבי מליובאוויטש.

מארחו קנה בעבורו כרטיס לאוטובוס תיירים מיוחד, המנעים את הדרך הארוכה לנוסעיו. האוטובוס היה אמור לצאת בשעה שמונה בבוקר, אולם הדרך התארכה, והשניים הגיעו אל התחנה כעשר דקות אחרי כן.

בן ארוש נפרד ממארחו ומיהר אל המסוף, אולם לצערו התבשר כי האוטובוס כבר עזב את התחנה. הפקידה במקום הרגיעה אותו והציעה לו לנסוע באוטובוס לבאפאלו, ומשם לטוס לניו יורק במטוס נוסעים קטן. כך הדרך אף תתקצר ותזל.

את זמן ההמתנה ביקש בן ארוש לנצל להנחת תפילין של רבנו תם, שאותן לא הספיק להניח מיד אחרי תפילת שחרית. הוא הוציא את התפילין והחל לכרוך את הרצועות על זרועו.

על ספסל מולו ישב זוג קשישים. הזקן לא גרע ממנו את מבטו. במבט ממוקד עקב אחר הנחת התפילין וצפה בתפילה כולה עד סיומה.

בתוך כך נכנס למקום יהודי חובש כיפה, וכשראה את בן ארוש עומד במרכז האולם עטור בתפילין העיר לו שמוטב היה לו היה עושה זאת בפניה מוצנעת. "זה גורם לאנטישמיות", טען.

בן ארוש התעלם מן ההערה והמשיך בתפילתו. כשסיים חלץ את התפילין והחזירן למקומן.

בן ארוש הצטער לשמוע על פטירת הזקן, וסיפר לאישה כי הניח עמו תפילין בתחנת האוטובוס בקנדה. "אם כן, אתה האיש ששימח כל כך את לבו!", קראה.

היא סיפרה לו כי אלמנת הזקן גוללה לפניו את קורות יומו האחרון של בעלה. בבוקר ראה יהודי מתפלל בתחנת האוטובוס וביקש גם הוא להניח תפילין. בדרך לביתם אמר לאשתו שזה היום הגדול בחייו. בארוחת הצהריים הקפיד לאכול רק לחם ומעט ירקות. בטרם סעד ניגש לכיור ושפך מים מכוס על שתי ידיו ומלמל משהו קודם שאכל.

כשסיים את ארוחתו פנה למנוחת צהריים. קודם לכן אמר לאשתו: "אני מבקש ממך שאחרי מותי יקברו אותי בבית עלמין יהודי", וביקש שקרובת משפחתו מישראל תטפל בסידורי הקבורה.

כשבאה אשתו להעירו משנת הצהריים גילתה שהחזיר את נשמתו - טהורה וזכה - לבוראה.

(תודה לר' מיכאל בן-ארוש, מספר הסיפור)

(מתוך העלון השבועי **שיחת השבוע**)

ישראל' הניח האיש מתוך אינסטינקט את ידו הימנית על עיניו, אך כבר לא זכר את המילים. בן ארוש קרא עמו את 'שמע ישראל' מילה במילה.

כשסיים את הנחת התפילין קרנו פניו של הזקן. הוא נפרד מבן ארוש לשלום והושיט לו כרטיס ביקור שלו. השניים פנו איש לדרכו.

החגים חלפו במרוצה. בן ארוש שהה בחצר הרבי, והחוויה הרוחנית שחווה שם השכיחה לגמרי את סיפור הזקן והתפילין. לאחר שמחת תורה, כשארגן את חפציו לקראת החזרה ארצה, הבחין בכרטיס הביקור.

כמה שניות התלבט, ולבסוף החליט להתקשר. "כיצד אדבר עם האיש?", תהה בלבו. קול של אשה ענה לטלפון. בן ארוש אמר: "שלום", והאשה השיבה בעברית. בן ארוש נדהם. הוא הזדהה, ואז סיפרה האשה על עצמה.

היא מתגוררת בישראל, בעיר רחובות, והיא קרובת המשפחה היחידה של אותו זקן. שלושה ימים אחרי יום הכיפורים התקשרה אליה אשתו של הזקן, וסיפרה לה כי בעלה נפטר וכי לפני פטירתו ביקש שקרובתו היהודייה תטפל בסידורי קבורתו. בעקבות זאת באה לקנדה, ועדיין היא נמצאת שם כדי להסדיר כמה דברים.

עזרו לנו,
להמשיך בעשייה!

טל' 052-5675770

עמותת "תניא - מודעות עצמית ביהדות" צריכה את העזרה שלך!

"זאת התורה אדם" (במדבר יט', ד)

כשם שבאדם ישנם גוף ונשמה, כך גם בתורת ישראל ישנם גוף התורה (פשט הכתוב- 'נגלה') ונשמת התורה (פנימיותה, סודותיה ורזיה- 'נסתר'). במדור זה מובא פרוט נושאי הפרשה על פי 'נגלה', ובמדור שלאחריו יובא ביאורה של נקודה או של מספר נקודות מן הפרשה על פי פנימיות התורה.

נקודות עיקריות בפרשת וישב

יוסף בעל החלומות

יעקב ובניו משתקעים בארץ כנען. בני יעקב ממשיכים במסורת אביהם ועוסקים ברעיית צאן. יוסף בן הזקונים אהוב על יעקב וזוכה ליחס מיוחד (כדוגמה לדבר מציינת התורה את כתונת הפסים המיוחדת שתפר יעקב ליוסף) והדבר מעורר את קנאת האחים ושנאתם. יוסף מצדו גם 'מספק' לאחיו עילות המלבבות קנאתם ושנאתם כלפיו. בשל הקפדתו היתירה על קיום המצוות כהלכתן, נוהג הוא לדווח לאביו אודות מעשי האחים כל אימת שאינם נראים כשרים בעיניו.

המתח בבית גובר כאשר מספר יוסף למשפחתו אודות שני חלומות שחלם. בחלומו הראשון מאלמים האחים אלומות שיבולים בשדה, והנה מזדקפת אלומתו של יוסף ואלומות אחיו משתחוות לה.

שנאת האחים כלפי יוסף גוברת, והם פונים אליו בזעם: "המלוך תמלוך עלינו, אם משול תמשול בנו"!!

חלומו השני של יוסף מעורר גם את רוגזו של אביו. בחלומו משתחווים אליו השמש והירח ואחד עשר כוכבים. כלומר יוסף רואה בחלומו כי מלבד אחיו, משתחווים לו גם הוריו, יעקב ורחל, 'השמש והירח'.

אלא שלמרות רוגזו, מבין יעקב כי חלומות יוסף הינם ביטוי לענין אמיתי. הוא נוצר בלבו את סיפורי חלומות בנו וממתין לבאות.

מכירת יוסף

האחים רועים בשכם את צאן אביהם, ויוסף הקטן שהושאר בבית, נשלח במצות אביו לשאול בשלומם.

בראות האחים את יוסף בעל החלומות מתקרב לקראתם, זוממים הם להורגו. אלא שמתוך תחושת אחריות כלפי אביו, מסכל ראובן הבכור את כוונתם להורגו ומשכנעם להשליכו לבור. בלבו פנימה מתכוון ראובן כי מאוחר יותר יחלץ את אחיו מן הבור וישיבו הביתה. האחים מפשיטים מעל יוסף את כתונת הפסים ומורידים אותו אל הבור. בעוד הם יושבים לאכול, עוברת במקום שיירת סוחרים (באותה שעה נעדר ראובן מן המקום). יהודה שאינו מודע לכוונת ראובן לחלץ את יוסף, מבין כי המתת אחיהם בבור היא צעד קיצוני מדי. הוא מציע לאחיו כי מוטב שימכרוהו לסוחרים הישמעאלים. וכך נמכר יוסף ועובר מיד בין סוחרים עבדים עד אשר נלקח הוא למצרים.

ראובן חוזר אל אחיו ומגלה לתדהמתו כי יוסף איננו בבור. הוא מזדעזע וקורע את בגדיו מצער. סופו של דבר, חוזרים האחים הביתה אל אביהם ובידיהם כתונת הפסים של יוסף טבולה בדם עיזים. לבו של יעקב נשבר. הוא קורע את בגדיו וזועק "כתונת בני... חיה רעה אכלתהו... טרוף טורף יוסף"!!! בצערו הגדול ממאן הוא להתנחם על בנו האהוב.

בעקבות מכירת יוסף ושיברון לבו של אביהם, מאבד יהודה את מעמדו וחשיבותו במשפחה. אחיו מאשימים אותו ברפיסה והעדר מנהיגות על שלא מנעם מלמכור את אחיהם.

יהודה ותמר

עתה מספרת התורה אודות נישואי יהודה ולידת בניו.

צדקתה של תמר יוצאת אל האור והיא זוכה ללדת ליהודה את שני הצדיקים, פרץ וזרח התאומים.

יוסף ואשת פוטיפר

יוסף נמכר לשמש כעבד בבית פוטיפר שר בית המטבחים של פרעה מלך מצרים. עד מהירה מגלה פוטיפר כי עבדו הצעיר הינו בעל כישורים נדירים, וכי הסגולה הרוחנית המופלאה שמלווה אותו בכל אשר יפנה מביאה ברכה גם על ביתו. יוסף נושא חן בעיני אדונו אשר נותן בו אמון מוחלט ומפקיד בידיו את ניהול כל עניני הבית.

אשת פוטיפר נותנת עיניה בעלם העברי יפה התואר ומנסה לפתותו. היא ממתינה לשעה בה אין איש בבית וניגשת אל יוסף לאחוז בו. יוסף הנרעש מיד מתחמק מאחיזתה ובורח מן הבית, בהשאירו אחריו בידיה את בגדו העליון.

מאוכזבת וכעוסה מעלילה אשת פוטיפר על יוסף כי הוא זה שהתקיפה. כהוכחה לדבריה מראה היא לבעלה את בגדו שנשאר בידה. פוטיפר הזועם משליך את יוסף לבית הסוהר, מקום בו אסורים שרי המלך שסרחו. גם בשבתו בבית הסוהר מצליח ה' את דרכו. יוסף נושא חן בעיני שר בית הסוהר והלה מפקיד בידיו את הניהול השוטף של בית האסורים.

יוסף פותר החלומות

באחד הימים מושלכים אל בית הסוהר שני אסירים חדשים: שר המשקים ושר האופים של המלך פרעה. חטאם של שני מסכנים אלה: הראשון מזג למלך כוס יין שנמצא בה זבוב, והשני הגיש לו מאפה ובו גרגרי אבן. חלפה כשנה מאז הגיעו השניים אל בית הסוהר, והנה בוקר אחד מבחין יוסף כי פניהם נפולות. לשאלתו, מתברר שכל אחד מהם חלם באותו לילה חלום מוזר שטורד את מנוחתו. יוסף החכם והכשרוני מציע את

ער בנו בכורו נפטר בחטאו ותמר אלמנתו נישאת לאונן אחיו, אלא שעד מהירה נפטר גם אונן בחטאיו. לאחר שנתאלמנה בפעם השניה מקווה תמר כי תוכל להינשא לשלה, צעיר הבנים. אולם יהודה, שחושש פן גורל בנו הקטן יהיה כשל שני אחיו הגדולים, דוחה אותה בתירוץ כי שלה צעיר מלהינשא.

תמר הצדקת יודעת בנפשה כי כלל אינה אשמה במות שני בעליה. היא חשה עצמה פגועה וממתינה לשעת הכושר... לאחר מות אשת יהודה, מציבה היא לו מארב – פיתיון. בהכירה את הדרך בה הולך הוא אל גוזזי צאנו, מתיישבת תמר על אם הדרך וממתינה לו מכוסה בצעיף כפרוצה. יהודה עובר במקום ונופל במלכודת. הוא בא אליה ומבטיחה כי בשכר זאת ישלח לה גדי מן הצאן. תמר דורשת כי ישאיר בידיה עירבון עד אשר ישלם לה את שכרה. יהודה נענה לדרישתה ומשאיר לה את טבעת חותמתו, אדרתו ומטהו.

יהודה אכן מקיים את הבטחתו. הוא שולח בעבורה את הגדי בידי ידידו ומצווהו ליטול ממנה את חפציו. הלה יוצא לשליחותו אך אינו מצליח למוצאה. לשאלותיו, אומרים אנשי המקום כי אינם מכירים במקומם אשה שכזו. עתה חש יהודה שהסתבך, כי חפציו האישיים נותרו בידי אשה לא נודעת. אלא שעדיין אין הוא יודע עד היכן מגיעים הדברים...

לאחר כשלושה חודשים נודע ליהודה כי כלתו תמר הרתה לזנונים. בזעמו, על שלא המתינה עד אשר תתייבם על ידי שלה בנו הצעיר, פוסק הוא כי תוצא להישרף. תמר החסודה, שאינה חפצה להלבין את פני יהודה ברבים, שולחת לו בסתר, קודם שתוצא לשריפה, את חפציו האישיים. למראה טבעת חותמתו, אדרתו ומטהו, מבין יהודה כי ממנו הרתה תמר, וכי צדקה היא ממנו כיון שמנע ממנה את בנו הצעיר שלה.

עזרתו בפתרון חלומותיהם.

שר המשקים פותח ומספר: בחלומו רואה הוא גפן בעלת שלוש זמורות (=ענפים) ועליהן ענבים בשלות, והוא, שר המשקים, מחזיק את כוס המלך בידו, סוחט לתוכה את הענבים ומגיש את המשקה למלך.

יוסף פותר את חלומו: שלושת ענפי הגפן רומזים לשלושה ימים, והגשת הכוס בידו למלך מלמדת כי בעוד שלושה ימים יחון אותו המלך ויחזירו לתפקידו. יוסף מחליט לנצל את ההזדמנות ומבקש מהאיש כי יזכירהו לטובה לפני המלך.

אחריו פותח שר האופים ומספר: בחלומי, והנה על ראשי שלושה סלי נצרים. בסל העליון מיני מאפה של בית

המלך ועוף השמים אוכל מתוך הסל.

יוסף פותר גם את חלומו, באומרו כי שלושת הסלים רומזים לשלושה ימים, והעוף האוכל מן הסל שעל ראשו מלמד אשר בעוד שלושה ימים ידון המלך בענינו, דינו ייגזר לתלייה ועוף השמים ינקר את ראשו.

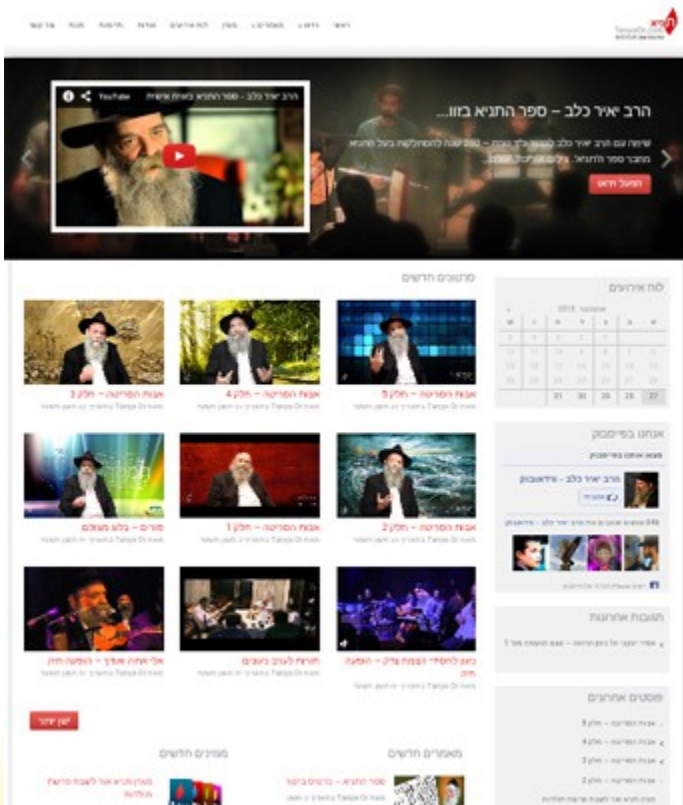
בחלוף שלושה ימים, והנה חג גדול למצרים - יום הולדתו של פרעה. במצות המלך מובאים לפניו השרים החוטאים לדון בענינם. בענינו של שר המשקים גוזר הוא כי ישוב לתפקידו כבראשונה, ואילו בענינו של שר האופים פוסק המלך כי ייתלה על עץ.

שר המשקים חוזר בשמחה ובטוב לבב לשמש בתפקידו, אך שוכח על הבטחתו להזכיר את יוסף לטובה לפני המלך!

התחדשנו!

בוטאו לבקר
באתר המשודרג

www.tanyaor.com

צריך להשתחות ליוסף

נקודות בעיבוד קל מתוך שיחה של הרבי מליובאוויטש

ל'אלומתו' של צדיק הדור ולמלא אחר הוראותיו.

בכל דרגה

בחלום השני כבר לא מדובר ב'שדה'. גם אין מדברים על העבודה של 'אלומות'. החלום הזה עוסק בדרגה גבוהה לאין ערוך - כאשר היהודי כבר השלים את עבודתו בבירור עניני העולם, והוא כבר הצליח להגיע אל שורש נשמתו, בבחינת "והרוח תשוב אל האלוקים אשר נתנה". הוא נמצא בדרגות העליונות ביותר - 'שמש', 'ירח' ו'כוכבים'.

אף על פי כן אומרים לו, שהצורך ב"משתחוים לי" עומד בעינו גם בדרגה גבוהה זו. אל לנו לחשוב שיהודי שהגיע למדרגה גבוהה בעבודת ה' יכול להסתפק בכוחותיו האישיים. גם הוא צריך להיות דבק ובטל ל'יוסף' - לצדיק ונשיא הדור. רק בדרך זו יוכל להגיע לשלימותו האישית ולהביא שלימות לכלל ישראל.

כלי להשפעה

חלומותיו אלה של יוסף מלמדים אותנו שני דברים יסודיים בעבודת ה': בראש ובראשונה נדרשת עבודה אישית - "מאלמים אלומים". צריך לעמול ולהתייגע, כדי לאחד את כל עניני העולם (ה'שדה') עם הקב"ה.

אך בזאת לא די: צריכה להיות גם התבטלות לראש ולמנהיג של עם ישראל, לצדיק הדור. דבר זה צריך להיות בכל דרגה שבה האדם עומד. זהו הכלי שבאמצעותו אפשר לקבל את ההשפעות הרבות שניתנות מאת יוסף, הצדיק יסוד עולם, שבכל דור ודור.

(מתוך הספר "שלחן שבת",

על פי 'ליקוטי שיחות' כרך ג')

"הנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי"

פרשת השבוע מספרת על חלומותיו של יוסף. בשני החלומות באה לידי ביטוי נקודה מרכזית אחת - ההתבטלות וההשתחויה של שאר השבטים אליו. אלא שבחלום הראשון היה הדבר ב"אלומות" ובחלום השני ב"השמש והירח ואחד עשר כוכבים".

בחלום הראשון מדובר בדברים ארציים, פשוטים - "מאלמים אלומים". הדבר מסמל מצב התחלתי, כאשר עדיין נמצאים למטה, בדרגות תחתונות. בחלום השני כבר נמצאים ברמות גבוהות לאין ערוך - בעניני שמש, ירח, כוכבים, שמסמלים מדרגות גבוהות. אולם העיקרון שווה - תמיד קיימת ההשתחויה ליוסף.

אחדות בתוך הפירוד

מהות שליחותו של יהודי בעולם היא - "מאלמים אלומים בתוך השדה". השיבולים צומחות כשהן נפרדות זו מזו, והעבודה של "מאלמים אלומים" היא לאחד את השיבולים הבודדות לאלומה אחת. זו גם עבודתה של הנשמה האלוקית - היא יורדת למטה, ל'שדה', שבו נראים הדברים מפורדים מאחדותו של הקב"ה, ותפקידה הוא לעשות מכל כוחות הנפש ומכל עניני העולם 'אלומה' - דבר מאוחד עם הקב"ה.

מלמד אותנו חלומו של יוסף, שאחרי כל העבודה הזאת צריכה לבוא התחברות נוספת - ההתחברות של כל ה'אלומות' עם הצדיק. כשם שכל איברי הגוף צריכים להיות מחוברים עם הראש ובטלים לגמרי להוראותיו, כך כל ה'אלומות' - שהם כל בני ישראל - צריכים להתבטל

שיחה אישית
ולימוד מעמיק
עם בעל התניא

הדרך שלך להכיר את עצמך

הרב אליהו דסלר:

"הרב שניידר ז"ל מלונדון היה תמיד מספר על לימוד ה'תניא' של הרב דסלר, שבעת יגיעתו בלימוד זה, היה כורך סמרטוט לח על מצחו, מרוב המאמץ העיוני".

הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק:

"גדול ונשגב הוא הלימוד במקצוע החב"ד". "נמשכתי לעיין בהם עוד בילדותי".

(אגרות הראי"ה)

הרב ירום אברגיל:

"אף על פי שיש ש"ס ויש פוסקים ויש קבלה - כל זה הוא הרכוש, אבל היהלום שבכתר זה רק החסידות של בעל התניא."

(הרב ירום אברגיל בהקדמה לספרו בצור ירום)

בוודאי שמעת על ספר התניא
זו ההזדמנות שלך להעמיק בספר.

סדנא יחודית מרוכזת בת 11 מפגשים מתומצתים עם
הרב יאיר כלב - כלים לחינוך עצמי על פי התניא.
- השיעורים שזורים בניגוני חב"ד עתיקים בליווי גיטרה -

**הסדנא תתקיים בימי רביעי בשעה 20:30
באולם בית כנסת היכל יעקב רחוב ריינס 17 ירושלים**
אחת לשבועיים מפגש פתיחה
בח' מר חשוון 9/11/16 מסיימים ב' ניסן 29.3.17

אם גיבולא אמתן לרא

רישום מומלץ אך לא חובה

לקבלת סילבוס נושאים מפורט:

tanya71097@gmail.com • 052-682-3799

מקומות לגברים ונשים בהפרדה מלאה • מחיר 10 ש"ח • לבני ישיבות וסטודנטים ללא תשלום

חסידות על הפרשה וישב

לאחר מתן תורה, שניתנה התורה לכולם בשווה – נאסרו נישואים אלו על כולם.

(לקוטי שיחות' כרך ה, עמ 273 274)

תיקון הקנאה – צער ומסירות נפש ועשה לו כתונת פסים (לז,ג)

המשמעות הפנימית של כתונת הפסים, שנתן יעקב ליוסף, היא המשכת גילוי אור נעלה, בחינת 'מקיפים העליונים' של עולם האצילות (בגד הוא בחינת 'מקיף'). המשכה זו וגילוי זה המשיך יעקב רק ליוסף (ולא לשאר אחיו), כי רק הוא היה מסוגל להכיל אור נעלה זה ולקבלו. קנאת האחים היתה, מדוע רק יוסף זוכה לגילוי כה נעלה ולא הם.

אולם אף על פי שקנאה זו היתה לשם שמים, מזה השתלשלה אחר כך שמץ של קנאה כפשוטה, קנאה בלתי רצויה.

כדי לתקן שמץ זה, ציער יוסף את אחיו כשבאו למצרים, והביאם למסירות נפש על בנימין אחיו, ובזה תיקן את קנאתם הבלתי רצויה.

(תורת חיים' בראשית חלק ב, דף צד ע'ב)

ניתנה התורה לכולם בשווה וכל בנותיו (לז,לה) ...אחיות תאומות נולדו עם כל שבט ושבט, ונשאום (רש"י)

כיצד ייתכן שרוב השבטים (מלבד יהודה, אפרים ומנשה) נשאו אחיות, דבר שהוא איסור חמור לאחר מתן תורה? (זאת ועוד: רובו של עם ישראל בא לעולם מנישואין אלו!).

אלא בזהר הקדוש ובספרי הקבלה (והדברים מוסברים בתורת החסידות) מובא הטעם על איסורי עריות: ענינים אלו מורים על ייחודים רוחניים נעלים ביותר, שמצד מעלתם אין אנו מסוגלים להכילם. יתירה מזו, גילויי אורות אלו למטה עלולים להזיק, ובדוגמת המסופר בגמרא (חגיגה יד) על בן זומא ש'הציץ ונפגע', מכיון שלא היה בכחו להכיל ריבוי אור כזה (הדבר דומה לאדם המביט בשמש ללא זכוכית כהה, אשר לא רק שאינו מסוגל לראות, אלא עוד גורם הדבר נזק בעיניו).

לפני מתן תורה, כשהיה בכח האבות והשבטים להכיל אורות נעלים אלו – היו הייחודים מנישואים כאלה מותרים, ויתירה מזו, אף הביאו לתכלית העילוי; אך

באתר ביו-טיוב ובפייסבוק:
 מגזין, שיעורים נגונים ובלוגים מצולמים
 (באיכות HD), שידורים חיים בימי חמישי.
WWW.TANYAOR.COM

עודה ראשונה לנפש

סדר התנ"ך

שבת שלום וחנוכה שמח!!!

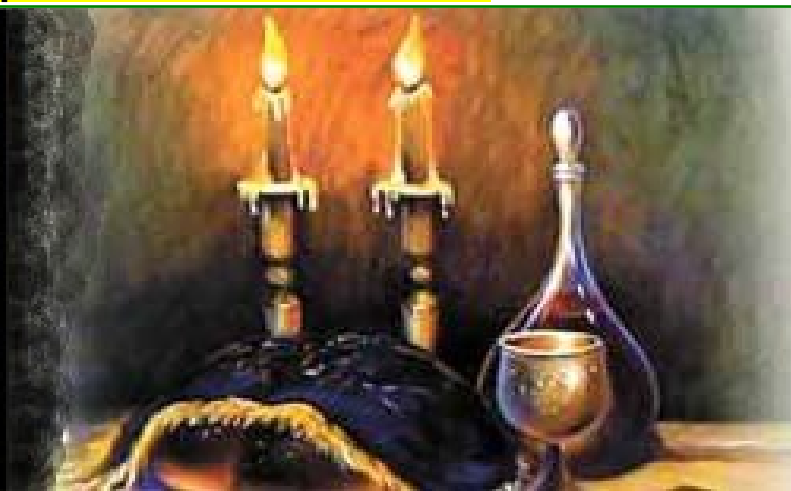
ליקוט, רעיונות, כתיבה ועימוד: חי דמארי
 כתיבה, עריכה, והגהה: הרב יאיר כלב
 להערות, הארות, הצעות או תיקונים, אנא כתבו לנו
tanyaor4u@gmail.com

הרבי מליובאוויטש הנהיג ועודד שכל אשה ובת (מגיל רך ביותר ולפחות מגיל 3) תדלקנה נרות שבת וחג.

במוצ"ש אחרי הבדלה מדליקים נר ראשון של חנוכה

צאת השבת	הדלקת נרות	עיר (שעון חורף)
17:21	16:05	י-ם
17:22	16:19	ת"א
17:20	16:08	חיפה
17:25	16:24	ב"ש

נהנתם? העבירו הלאה, לזכות עוד ועוד יהודים בהרחבת המודעות למקורותינו.

נא לשמור על קדושת הגיליון